

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Мария Семерджиева, дм
Декан на Факултет по Обществено здраве, Медицински университет-Пловдив

Член на Научно жури съгласно Заповед № Р-109-316/26.06.2023 г. на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”.

Професионално направление: 7.1 “Медицина” по докторска програма „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“

Автор: Мария Миткова Иванова

Тема: „Професионално прегаряне и развитие на фармацевтичната професия”

Научни ръководители: Проф. д-р Лора Христова Георгиева, дм

Доц. Анна Христова Тодорова, дм

ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРОЦЕДУРАТА

Представеният комплект материали на електронен носител е в съответствие с изискванията за придобиване на ОНС „Доктор“ според Закона за развитие на академичния състав в РБ (ЗРАСРБ) и Правилника на Медицински университет “Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна.

КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Докторант Мария Миткова Иванова се дипломира като помощник-фармацевт в Полувисш медицински университет - Варна през 1997 г. Две години по-късно насочва своите интереси в областта на психологията и завършва бакалавърска степен по Психология, а през 2005 г. магистърска по Приложна психология във ВСУ “Черноризец Храбър”. През 2018 г. придобива втора магистърска степен по Фармация в Медицински университет “Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна.

След дипломирането си започва работа като помощник-фармацевт. Има около 20 годишен професионален опит в областта на аптечния бизнес, заемайки първоначално

длъжността помощник-фармацевт, а по-късно и магистър фармацевт. От 2019 г. е асистент към Медицински университет “Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна.

Специализант е по “Организация на дистрибуторската и аптечната практика”. Има участие в два вътреуниверситетски проекта, свързани с тематиката на дисертационния труд. Владее английски език.

АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТА

В съвременната литература може да се намерят много научни доказателства за професионалното прегаряне при здравните специалисти, повечето проучвания са фокусирани върху медицинските сестри и лекарите и много по-малко върху професията на фармацевта. Фармацевтите играят жизненоважна роля за безопасното и ефективно използване на лекарствата, непрекъснатостта на доставките на фона на редовен недостиг на лекарства, комбинирането на лекарства и даването на информация за лекарствата. Въвеждането на концепцията за приложение на фармацевтични грижи в аптечната практика наложи на тези специалисти по-висока професионална отговорност при наблюдението на резултатите от приложеното лечение.

В периода на COVID-19 работещите в системата на здравеопазване бяха подложени на огромен стрес и напрежение при предоставянето на здравни и фармацевтични услуги. На фармацевтите бе отредена важната задача да възпрепятстват разпространението на коронавирус чрез повишаване на осведомеността на пациентите по отношение на предпазни мерки, предоставянето на подходяща актуална информация и набавянето на жизненоважните лекарства.

Нарастналото натоварване и отговорност неминуемо е оказало влияние върху физическото и психичното благополучие на фармацевтите. В тази връзка смятам, че разработването на настоящият научен труд е много актуален.

ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е представен на 156 страници и е онагледен с 21 фигури, 20 таблици и 1 приложение. Книгописът съдържа 216, от които 54 на кирилица и 167 на латиница. Цитираната литература е съвременна и актуална, съответства на разглежданата тема.

Дисертационният труд започва с въведение, в което докторантът поставя значимостта на избраната тематика и необходимостта от нейното разработване.

Представеният **литературен обзор** съответства на концепцията на дисертацията, разработена от автора. Систематизирано са изложени развитието на фармацевтичната професия в исторически аспект, развитието на концепцията за фармацевтични грижи и тяхната ефективност. Разгледани са различните проявления на бърнаут синдрома и неговите последици при медицинските специалисти и фармацевтите. Литературният обзор като съдържание, логическа структура и цитирания категорично показва познанията, възможностите и уменията на докторанта да работи с научни източници и да синтезира информацията. Първа глава завършва с логично формулирани изводи и много добра обосновка на актуалността на темата.

Глава втора представя структурата и организацията на емпиричното проучване. Ясно е формулирана целта, изведени са конкретни седем задачи. Очертаните работни хипотези съответстват на темата на дисертационния труд и целта на изследването. Представени са изследователските методи, които позволяват количествено и качествено проучване на разглеждания въпрос.

За събиране и обработка на първична информация са използвани:

- Документален метод – проучени са нормативни документи и литературни източници
- Социологически метод – разработена е анкетна карта от четири части, една от които включва валидиран инструмент за оценка на бърнаут сред медицински специалисти - Maslah Burnout Inventory (MBI).
- Статистически методи - приложени са целесъобразно богат набор от статистически анализи.

Глава „Резултати и обсъждане“ представлява същинската част на научния труд. Анализът на събраните данни е представен компетентно и задълбочено в 14 параграфа, които следват логическата последователност на поставените задачи. В проучването са участвали 127 магистър фармацевти, което е 1/3 от общо 301 магистър фармацевти във Варненска област. Това осигурява необходимата представителност на проучването. Получените резултати са обсъдени съдържателно и професионално, като са съпоставени с други аналогични проучвания.

Въз основа на своя професионален опит и проведеното изследване М. Иванова е разработила оригинална брошура, в която са разграничени основните симптоми свързани с професионално прегаряне при фармацевтите.

Като естествено заключение от получените резултати и тяхната интерпретация са направени редица **изводи**. Съобразно тях докторант Иванова формулира конкретни **препоръки** към законодателя и професионалната организация на фармацевтите.

НАУЧНИ ПРИНОСИ И ПРАКТИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Успешното решаване на поставените задачи в дисертационния труд на М. Иванова се проектират в посочените научно-теоретични и практико-приложни приноси. От тях става ясно, че с използваните в дисертацията научни методи и средства е постигната успешно целта на дисертацията. За първи път са изследвани основните индивидуални фактори и факторите на работната среда, повлияващи нивото на професионално прегаряне при фармацевтите. Успешно е изведена роля на фармацевта за повишаване здравната култура на обществото и подпомагане рационалната лекарствена употреба.

Като най-значителен принос на дисертацията се отличава предложената брошура за превенция на бърнаут сред фармацевтите.

АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ

Авторефератът (57 стр.) по структура и съдържание отговаря на изискванията и включва основните резултати, получени при изпълнението на поставената цел и задачи. Във връзка с дисертационния труд са представени три научни статии и две участия в научни форуми. Във всички научни разработки докторант М. Иванова е първи автор, което затвърждава нейното научно израстване в уменията да разгърне самостоятелно един научен проблем.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Общата ми оценка за настоящата научна работа е, че тя отговаря на изискванията за разработване на дисертационен труд: начин на структуриране, познаване на проблема, анализ на получените данни, постановка и защита на основните тези на автора и сполучливия опит да предложи своя брошура за превенция на бърнаут сред фармацевтите. Поради гореизложеното, предлагам на членовете на почитаемото Научно жури да присъдят на Мария Миткова Иванова образователната и научна степен „Доктор” по докторска програма „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията”.

01.09.2023 г.

Подпис:.....

/проф. д-р М. Семерджиева, дм/